

Finansijska podrška (grantovi) za uvođenje međunarodnih standarda u oblasti sistema bezbednosti i kvaliteta hrane

OPIS PROGRAMA I KRITERIJUMI

Uvod i pregled aktivnosti

USAID Agrobiznis projekat je petogodišnji program tehničke i finansijske podrške lancima vrednosti u sektoru poljoprivrede i prehrambene industrije u Srbiji koji finansira Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj (USAID). Osnovni cilj Agrobiznis projekta je: „Povećanje vrednosti prodaje srpskih poljoprivrednih proizvoda i porast zaposlenosti u sektoru poljoprivrede“. Radi ostvarenja ovog cilja, Agrobiznis projekat angažovan je na: (1) unapređenju efikasnosti i konkurentnosti agrobiznisa u Srbiji u okviru lanca vrednosti u sektorima sa visokim potencijalom identifikovanim u procesu odabira i analize sektora, i (2) unapređenju povoljnog poslovnog okruženja za agrobiznise u Srbiji.

Procene lanaca vrednosti otkrile su da je jedna od najvećih slabosti kompanija u odabranim sektorima, koja ograničava njihovu konkurentnost na međunarodnim tržištima, nedostatak međunarodnih standarda u oblasti bezbednosti i kvaliteta hrane. Međunarodna tržišta i organizacija definisala su set tehničkih, upravljačkih i drugih vrsta zahteva vezanih za kvalitet i bezbednost proizvoda. Uglavnom, ovi standardi imaju za cilj a) poboljšanje proizvodne efikasnosti, b) smanjenje troškova proizvodnje, c) zaštitu životne sredine, i d) zaštita zdravlja potrošača. Kao rezultat, kompanije iz Srbije susreću se sa rastućim nekarisnim preprekama za izvoz svojih proizvoda, koje mogu biti otklonjenje jedino uspešnim uvođenjem međunarodnih standarda.

Sertifikati izdati od strane kvalifikovanih sertifikacionih kuća su potrebni kao dokaz da je neki proizvod ili usluga u saglasju sa međunarodnim tržišnim zahtevima. Međutim, uvođenje međunarodnih standarda u oblasti sistema bezbednosti i kvaliteta hrane je zahtevan i skup proces. Pored značajnih troškova povezanim sa obezbeđivanjem specializovanih obuka, konsaltinga i sertifikacionih usluga, ovaj proces obično zahteva veliki napor i neospornu posvećenost menadžmenta i zaposlenih koji učestvuju u ovom procesu. U isto vreme, implementacija međunarodnih standarda u oblasti sistema bezbednosti i kvaliteta hrane predstavlja moćan instrument koji vodi povećanju efikasnosti i odlučivanja u održivom razvoju biznisa, a na kraju i veći profit. Ovo je posebno korisno za agrobiznise koji žele da osvoje nova strana tržišta; a naročito, izvozno orijentisane na tržište Evropske unije.

Imajući na umu značaj međunarodnih standarda u oblasti sistema bezbednosti i kvaliteta hrane u agrobiznisu, kao i indikatore uspešnosti, Agrobiznis projekat planira da nastavi program podsticaja investicijama kroz bespovratnu finansijsku podršku (grantove) agrobiznisima u Srbiji, gde će sve zainteresovane poljoprivredno-prehrambene firme, poljoprivredna gazdinstva i zadruga, koje se bave proizvodnjom i preradom sledećih proizvoda, biti u mogućnosti da koriste finansijsku podršku Agrobiznis projekta za uvođenje međunarodnih standarda u oblasti sistema bezbednosti i kvaliteta hrane:

1. Sveže i prerađeno povrće, jagodičasto i drvenasto voće¹
2. Proizvodi od mesa²
3. Posebni sirevi i drugi mlečni proizvodi
4. Pečurke
5. Lekovito bilje i šumski plodovi

Glavni cilj ovog programa je podizanje konkurentnosti agrobiznisa u Srbiji putem pružanja neophodnih sredstava koja će omogućiti poljoprivrednim gazdinstvima, poljoprivredno-prehrambenim firmama i zadrugama angažovanje kvalifikovanih sertifikacionih kuća za uvođenje jednog ili više sledećih međunarodno priznatih standarda u oblasti bezbednosti i kvaliteta hrane:

1. Dobra poljoprivredna praksa u skladu sa **GlobalGAP** standardom;
2. Sistema zaštite životne sredine – **ISO 14001**;
3. Sistema upravljanja bezbednošću hrane – **ISO 22000** i **HACCP**;
4. Organska proizvodnja – **Organic**;
5. Ostali specifični tržišni standardi – **Halal, Kosher, BRC, IFS** i drugi standard.

Kao i prošle godine, bespovratna sredstva biće dodeljena na konkurentnoj osnovi, putem transparentnog procesa prijavljivanja, a u skladu sa posebnim kriterijumima koji su predstavljeni u ovom dokumentu.

Bespovratna finansijska sredstva biće dostupna samo za sertifikaciju, po principu *first come – first served*³, najdalje do **31. marta 2012. godine** tj. do ispunjenja kvote predviđene ukupnim budžetom za ovaj program finansijske podrške. Pri tome, svaka aktivnost finansirana u okviru ovog programa pomoći, treba biti završena u periodu od tri meseca od dana potpisivanja ugovora o dodeli bespovratnih sredstava, a najkasnije do 30. juna 2012. godine.

Agrobiznis projekat pokriva do 70% ukupnih troškova sertifikacionih usluga, po principu refundacije troškova. Međutim, iznos dodeljenih bespovratnih sredstava ne može preći 5,000 američkih dolara po jednom standardu. U svakom slučaju, korišćenje bespovratnih sredstava mora biti opravdano od strane svakog podnosioca prijave, u smislu rezultata i zahteva tržišta. Podnosioci prijave moraju pokriti najmanje 30% ukupnih troškova sertifikacije i shodno tome dostaviti adekvatne dokaze o učešću u troškovima, kao što su računi, izvodi iz banke i sl. Svrha ovakvog učešća u troškovima jeste privlačenje dodatnih izvora sredstava ka uvođenju traženih međunarodnih standarda u oblasti bezbednosti i kvaliteta hrane. Ukupan budžet predviđen za Program finansijske podrške (grantova) za uvođenje međunarodnih standarda u oblasti sistema bezbednosti i kvaliteta hrane iznosi 100,000 američkih dolara.

Kriterijumi za sticanje prava učešća u programu

Pravo učešća u ovom programu imaju registrovana **poljoprivredna gazdinstva** i **poljoprivredne zadruge** koje se bave proizvodnjom i preradom gorepomenutih proizvoda, kao i **mala i srednja preduzeća**, koja zapošljavaju najviše 100 radnika,

¹ Isključujući suve šljive, orahe, bademe i lešnike

² Isključujući ribu i riblje proizvode

³ Shodno ovom principu, podnosioci prijave za dodelu bespovratnih sredstava, koji ispunjavaju sve uslove za korišćenje bespovratnih sredstava iz ovog programa, a koji svoje prijave dostave ranije, biće u prednosti u odnosu na podnosioca prijave koji to učine kasnije

sa godišnjim prometom od najviše 10 miliona američkih dolara u 2010. godini⁴. Pored ovih, primenjivaće se i sledeći konkretni kriterijumi za sticanje prava učešća u programu:

- Primaoci bespovratnih sredstava mogu biti isključivo poljoprivredno-prehrambene firme, registrovana poljoprivredna gazdinstva i poljoprivredne zadruga koje se bave proizvodnjom i preradom prethodno pomenutih proizvoda; poljoprivredno-prehrambene firme moraju imati najmanje tri stalno zaposlena radnika, dok poljoprivredne zadruge moraju imati najmanje jednog stalno zaposlenog radnika;
- Primaoci bespovratnih sredstava moraju biti profitne nevladine organizacije registrovane u Republici Srbiji sa najmanje 51% domaćeg vlasništva;
- Proizvodni i prerađivački pogoni primaoca bespovratnih sredstava moraju biti valjano registrovani u skladu sa zakonima Srbije; primaoci bespovratnih sredstava koji obavljaju delatnosti za koje je potrebna posebna dozvola treba da poseduju adekvatna odobrenja (npr. klanice odnosno objekti za preradu mesa i mlekare treba da poseduju dozvolu za rad Uprave za veterinu Ministarstva poljoprivrede);
- Predložene aktivnosti primaoca bespovratnih sredstava moraju biti u skladu sa ciljevima USAID Agrobiznis projekta i da doprinose ostvarivanju opštih rezultata projekta;
- Primaoci bespovratnih sredstava moraju da pruže jasno obrazloženje opravdanosti uvođenja međunarodnih standarda u oblasti sistema bezbednosti i kvaliteta hrane, npr. tražnja na tržištu, specifični zahtevi pojedinih tržišta, sajmovi i sl.; shodno tome, primaoci bespovratnih sredstava moraju dostaviti kvantifikovane projekcije rezultata bespovratne pomoći, koristeći listu indikatora u okviru grant aplikacije;
- Primaoci bespovratnih sredstava moraju da poseduju aktivan i funkcionalan račun u banci, bez opterećenja; shodno tome, primaoci bespovratnih sredstava moraju da uz grant aplikaciju dostave potvrdu Narodne Banke Srbije da im račun nije blokiran;
- Poslovne aktivnosti primaoca bespovratnih sredstava moraju biti neškodljivi za životnu sredinu i usklađeni sa svim važećim republičkim, pokrajinskim i lokalnim propisima, standardima i zahtevima u oblasti zaštite životne sredine, te ne smeju biti predmet ograničenja ili zabrana iz međunarodnih sporazuma o zaštiti životne sredine;

Pored ovih generalnih kriterijuma za sticanje prava učešća u program, primenjivaće se i sledeći specifični kriterijumi:

➤ **GlobalGAP**

- Potencijalni korisnici bespovratnih sredstava za individualnu GlobalGAP sertifikaciju, koji se bave proizvodnjom drvenastog voća moraju da koriste površnu od najmanje 2.5 hektara za tu namenu, dok proizvođači jagodičastog voća i povrća moraju da koriste površinu od najmanje 1.5 hektar.

⁴ Ovaj uslov takođe važi za mala i srednja preduzeća gde je manje od 25% imovine (ili glasačkih prava) u vlasništvu jednog ili više preduzeća sa više od 100 radnika, čiji godišnji promet u 2010. godini prelazi 10 miliona američkih dolara

- Za grupnu GlobalGAP sertifikaciju mora da postoje najmanje tri individualna poljoprivredna proizvođača (kao članovi zemljoradničke zadruge ili kooperanti poljoprivredno-prehrambene firme), svi registrovani kao poljoprivredna gazdinstva, koji obrađuju najmanje 2.5 hektara ukupne površine. Individualni poljoprivredni proizvođači koji učestvuju u grupnoj sertifikaciji moraju da imaju ugovorenu prodaju sa budućim nosiocem grupnog sertifikata (poljoprivredna zadruga ili poljoprivredno-prehrambena firma).

➤ **HACCP**

- Bespovratna finansijska sredstva za HACCP sertifikaciju su isključivo dostupna poljoprivredno-prehrambenim firmama i poljoprivrednim zadrugama sa sedištem i proizvodno-prerađivačkim kapacitetima u nedovoljno razvijenim područjima Srbije, kako je definisano od strane Kancelarije za održivi razvoj nedovoljno razvijenih područja Vlade Srbije; lista ovih područja je dostupna na internet stranici: <http://kornrp.gov.rs/index.php/o-kancelariji.html>

➤ **Organic**

- Potencijalni podnosioci zahteva za dodelu bespovratnih sredstava za Organic sertifikaciju moraju biti (a) u poslednjoj godini konverzije zemljišta, gde je konverzija zemljišta potrebna ili (b) u procesu sertifikacije proizvodnih kapaciteta. Shodno tome, podnosioci zahteva moraju dostaviti dokumentaciju kojom potvrđuju svoj status u pogledu konverzije zemljišta.
- Minimalna površina pod proizvodnjom kod individualne sertifikacije je 1.5 hektar.⁵
- Za grupnu Organic sertifikaciju mora da postoje najmanje tri individualna poljoprivredna proizvođača (kao članovi zemljoradničke zadruge ili kooperanti poljoprivredno-prehrambene firme), svi registrovani kao poljoprivredna gazdinstva, koji obrađuju najmanje 2.5 hektara ukupne površine. Individualni poljoprivredni proizvođači koji učestvuju u grupnoj sertifikaciji moraju da imaju ugovorenu prodaju sa budućim nosiocem grupnog sertifikata (poljoprivredna zadruga ili poljoprivredno-prehrambena firma).

Poljoprivredno-prehrambene firme, poljoprivredna gazdinstva i zadruge, koje su primile finansijsku pomoć za sertifikaciju od Ministarstva poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede ili neke druge institucije Vlade Republike Srbije ili drugog donatora ne mogu za iste zasade ili iste proizvođače, odnosno, iste objekte, po istom osnovu, biti korisnici sredstava u okviru ovog Programa.

Uputstvo za podnosiocima prijava o angažovanju pružaoca usluga

Podnosioci prijava za dodelu bespovratnih sredstava su dužni da dostave najmanje tri ponude za tražene sertifikacione usluge od strane kompetentnih pružaoca usluga, koje će biti predstavljene u posebnom formularu pod nazivom "Usporedna tabela ponuda" (koji je priložen uz grant aplikaciju). Koristeći ovaj formular, podnosioci prijava uporediće ponude u smislu cene i kvaliteta, i preporučiti najbolje pružaoce usluga.

⁵ Ovo se ne odnosi na prerađivače.

Kompetentnim pružaocima usluga smatraju se sertifikacione kuće registrovane za pružanje traženih sertifikacionih usluga u Republici Srbiji (dostaviti izvode iz Agencije za privredne registre) sa referencama koje dokazuju njihovu kompetentnost (dostaviti listu referenci za predhodne tri godine).

Ako podnosilac prijave planira da uvede više od jednog standarda, što iziskuje angažman više od jednog pružaoca usluga, onda je podnosilac prijave dužan da dostavi najmanje tri ponude za svaku od traženih sertifikacionih usluga.

U slučaju kada je samo jedna ili dve sertifikacione kuće registrovane u Srbiji za pružanje specifičnih sertifikacionih usluga, podnosilac prijave treba da dostavi i opravdanje da je to jedini pružalac takvih usluga.

Pored tri pisane ponude od strane kompetentnih pružaoca usluga i "Uporedna tabela ponuda", podnosioci prijave dužni su da za izabranog pružaoca usluga dostave listu referenci, kao i sledeću specifičnu dokumentaciju za svaki pojedinačni standard, kako sledi:

- *Organic* – dokaz da je izabrani pružalac usluga odobren od strane Ministarstva za poljoprivredu za Organic sertifikaciju od 2010. godine;
- *ISO14001* – dokaz o domaćoj ili međunarodnoj akreditaciji za sistem zaštite životne sredine (EMS);
- *ISO 22000, HACCP, IFS and BRC* – dokaz o domaćoj ili međunarodnoj akreditaciji za navedene standarde;
- *GlobalGAP* – odobrenje od Sekretarijata za GlobalGAP sertifikaciju (FoodPLUS) za izabranog pružaoca usluga ili validan ugovor potpisan između izabranog pružaoca usluga i neke druge domaće ili strane sertifikacione kuće koja poseduje odobrenje od Sekretarijata za GlobalGAP sertifikaciju (FoodPLUS);

Podnosilac prijave za dodelu bespovratnih sredstava, koji predloži nekompetentnog pružaoca usluga i/ili ne dostavi tri kompletne ponude i formular "Uporedna tabela ponuda", kako se zahteva, neće biti uzet u razmatranje za dodelu bespovratnih sredstava.

Proces prijavljivanja

Javni poziv da dostavljanje prijave biće otvoren najdalje do 31. marta 2012. godine, ili do ispunjenja kvote predviđene ukupnim budžetom za ovaj program finansijske podrške (ukupni predviđeni budžet iznosi 100,000 američkih dolara). Bespovratna sredstva biće dodeljivana po principu *first come – first served*.

Zainteresovani podnosioci prijave, koje ispunjavaju gorenavedene kriterijume za sticanje prava učešća u programu treba da svoje prijave, popunjene na engleskom jeziku, uz neophodnu propratnu dokumentaciju, dostave u kancelariju USAID Agrobiznis projekta u Beogradu, ili u najbližu regionalnu kancelariju, u pisanoj formi i na CD-u. Neophodna dokumentacija koja mora biti dostavljena uključuje:

- a) Propisno popunjenu grant aplikaciju-prijavu
- b) Poljoprivredno-prehrambene firme i poljoprivredne zadruge moraju dostaviti kopiju registracije koju izdaje Agencija za privredne registre; poljoprivredna gazdinstva moraju dostaviti dokaz o registraciji iz 2010. godine;

- c) Poljoprivredno-prehrambene firme i poljoprivredne zadruge moraju dostaviti potvrdu da Narodna Banka Srbije ne vodi postupak prinudne naplate od podnosioca prijave; ovaj izveštaj je dostupan na sledećoj web stranici: <http://www.nbs.rs/export/internet/cirilica/67/pn.html>
- d) Kopije formulara za penziono i socijalno osiguranje kao potvrda broja zaposlenih (formulari M -2 i M3-A/ M-4K);
- e) Kopije bilansa stanja i bilansa uspeha za 2010. godinu;
- f) Najmanje tri pisane ponude od strane odgovarajućih pružaoca usluga za tražene sertifikacione usluge i popunjen formular "Uporedna tabela ponuda", kako je navedeno pod Uputstvom za podnosioca prijava o angažovanju pružaoca usluga, u tekstu iznad. U slučaju kada je samo jedna ili dve sertifikacione kuće registrovane u Srbiji za pružanje specifičnih sertifikacionih usluga, podnosilac prijave treba da dostavi i opravdanje da je to jedini pružalac takvih usluga.
- g) Dokaz kompetentnosti / akreditacija izdata od strane domaćeg ili međunarodnog akreditacionog tela i lista referenci za izabranog pružaoca usluga kako je navedeno pod Uputstvom za podnosioca prijava o angažovanju pružaoca usluga, u tekstu iznad.

Formulare za prijavljivanje, kao i sve dodatne informacije o programu, možete dobiti slanjem emaila na sledeću adresu **office@agrobiznis.net** ili u najbližoj kancelariji USAID Agrobiznis projekta koje se nalaze u: **Beogradu**, ul. Internacionalnih brigada 57, tel. 011/243 66 11; **Čačku**, ul. Dragiše Mišovića 73, tel. 032/371 554; **Novom Sadu**, ul. Školska 3, tel. 021/528 490; i **Nišu**, ul. Kralja Stefana Prvovenčanog 44-46, tel. 018/526 228.

USAID Agrobiznis projekat ravnopravno tretira sve podnosioca zahteva, bez obzira na pol, versku i nacionalnu pripadnost.

Proces ocenjivanja i odobravanja

Komisija za pregled prijava formirana od strane Agrobiznis projekta razmatraće pristigle prijave jednom mesečno tokom trajanja procesa prijavljivanja, sve do ispunjenja kvote odobrenih grantova u okviru ukupnog budžeta od 100,000 američkih dolara, po principu *first come – first served*. Shodno ovom principu, podnosioci prijava za dodelu bespovratnih sredstava, koji ispunjavaju sve uslove za učešće u ovom programu, a koji svoje prijave dostave ranije, biće u prednosti u odnosu na podnosioca prijava koji to učine kasnije.

Podnosioci prijava biće pismenim putem obavešteni o statusu njihovih prijava. Nekompletne i neispravne prijave neće biti razmatrane.

Podnosioci prijava, koje Komisija za pregled prijava preporuči za finansiranje, moraće takođe da prođu procenu sa aspekta zaštite životne sredine i dobiju pozitivnu ocenu pre nego što im se dodele bespovratna sredstva.

Realizacija bespovratnih sredstava i raspored plaćanja

Dodeljena bespovratna sredstva ne smeju premašiti odobreni iznos u američkim dolarima i biće plaćena u dinarskoj protivvrednosti po kupovnom kursu Narodne banke Srbije na dan uplate. Nijedan porez neće, ni pod kojim okolnostima, biti predmet nadoknade. Međutim, ovi troškovi smatraju se dozvoljenim učešćem u ukupnim projektnim troškovima (doprinos) Primaoca bespovratnih sredstava.

Sredstva dodeljena pod uslovima iz ugovora o dodeli bespovratnih sredstava obavezno se koriste za pokrivanje stvarnih troškova koje ostvari primalac bespovratnih sredstava u cilju dobijanja jednog ili više međunarodnih standarda u oblasti sistema bezbednosti i kvaliteta hrane, a u skladu sa elementima prijave i odredbama ugovora o dodeli bespovratnih sredstava. Kada primalac bespovratnih sredstava dostavi dokumentaciju koja je neophodna po osnovu Ugovora, Agrobiznis projekat će uplatiti odgovarajući iznos na račun u banci primaoca bespovratnih sredstava.

Da bi uplata bila izvršena, primalac bespovratnih sredstava mora dostaviti sledeću odgovarajuću dokumentaciju:

- Zahtev za refundaciju troškova
- Finansijski izveštaj
- Programski izveštaj
- Kopije ugovora sa izabranim pružaocem usluga, ako postoji
- Finalni izveštaj Sertifikacione agencije o uspešno završenoj sertifikaciji
- Kopija računa izdatog od strane Sertifikacione agencije i dokaz o uplati tj. izvod iz banke

Primalac bespovratnih sredstava prezentovaće gorenavedenu dokumentaciju i izveštaje nakon uspešno obavljene sertifikacije.

Agrobiznis projekat izvršiće refundaciju stvarnih troškova primaoca bespovratnih sredstava u skladu sa ugovorom o dodeli bespovratnih sredstava, a na osnovu dostavljenih dokaza u periodu od 10 dana od dana dostavljanja kompletne dokumentacije.

Obaveze korisnika bespovratnih sredstava

Međusobne obaveze po osnovu ovog programa biće regulisane Ugovorom o dodeli bespovratnih sredstava koji se zaključuje između USAID Agrobiznis projekta i korisnika donacije. Korisnik donacije dužan je da preduzme sve neophodne aktivnosti kako bi se proces pripreme za uvođenje i/ili sertifikaciju predmetnog standarda uspešno obavio. Takođe, korisnik donacije je dužan da USAID Agrobiznis projektu dostavi sve potrebne informacije o obavljenim aktivnostima i izvršenim plaćanjima u vezi sa realizacijom programa, kako bi se izvršila refundacija troškova u skladu sa uslovima propisanim u Ugovoru o dodeli bespovratnih sredstava.

Prilozi:

- Obrazac prijave za učešće u programu – grant aplikacija
- Obrazac uporedne tabele ponuda